

Monumentnummer*: 531354

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 15 maart 2013
Kadaster deel/nr 82724/16

*Woonplaats** Nederhorst den Berg, Nigtevecht
*Gemeente** Wijdemeren
*Provincie** Noord-Holland

Locatiennaam Fort Hinderdam, Hinderham
Locatieomschrijving

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Nigtevecht	A			30
Nigtevecht	A			372
Nigtevecht	A			373
Nederhorst den Berg	B			934

*Omschrijving***

Cluster 5. Bomvrij wachthuis.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE Inleiding

BOMVRIJ WACHTHUIS als gebouwd onderdeel van Fort Hinderdam. Fort Hinderdam ontstond als een aarden schans ter verdediging van de hier eertijds gelegen zeesluizen. In 1672-1673 werd Fort Hinderdam omgebouwd tot een gebastioneerd fort. Ook werden er twee omgrachte lunetten aangelegd bij het fort. Nadat in 1674 de zeesluizen waren verlegd naar Muiden, bleef de verdediging van de Vecht en beide Vechtoevers de belangrijkste functie. Het fort werd diverse keren gewijzigd en aangepast. Zo kwam in 1848 een wachthuis tot stand, dat in 1879-1880 werd gewijzigd. Het wachthuis gold naar de toenmalige maatstaven als bomvrij. Door de invoering van de brisantgranaat vanaf 1885 was van een bomvrije situatie geen sprake meer en konden gebouwen van dit type als verouderd worden beschouwd. Vanwege de ecologische bestemming is het fort niet bezocht, maar is gebruik gemaakt van tekeningen en gegevens uit het bestek van 1879 tot aanpassing van het wachthuis, gebouw A. Het betrof aanvankelijk een door een natte gracht omgeven wachthuis, voorzien van een brug. Deze moesten na afronding van de vernieuwingen worden aangeplempt, respectievelijk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

afgebroken. Verder onderging het gebouw een aantal interne wijzigingen, werden muurwerken hersteld en valt te lezen dat de bestaande kleidekking door een zware zanddekking moest worden vervangen. Ook is een groot aantal schietsleuven in het bestaande wachthuis dichtgemetseld. Uit de omschrijving en tekeningen blijkt het wachthuis uit 1848 vergelijkbaar te zijn geweest met bijvoorbeeld het wachthuis op het Fort De Gagel bij Utrecht. Uit diverse recente bronnen blijkt dat het wachthuis inmiddels sterk is vervallen.

Omschrijving

BOMVRIJ WACHTHUIS (gebouw A), opgetrokken in dikke bakstenen muren en rondom voor het grootste deel aangeaard. Het bouwwerk is in twee fasen opgetrokken in 1848 en 1879-1880. Als gevolg van de huidige ecologische bestemming is het vooral bekend uit het bestek met tekeningen van 1879. Het gebouw ligt vrijwel centraal op het fort en heeft gedeeltelijk ongedekte muren aan de noordwest- en noordoostzijde. De plattegrond is rechthoekig, met uitbouwen aan weerszijden van de noordoostgevel. In het rechthoekige gedeelte bevindt zich een drietal, naast elkaar gelegen, even grote, overwelfde ruimtes (voor de manschappen), in de uitbouwen zijn kleinere ruimten van verschillende afmetingen (voor officieren, magazijn, privaten, keuken en dergelijke). Er zijn diverse venster- en deuropeningen, onder andere drie uit 1878-1880 daterende vensters met halfronde gemetselde koekoeken. Uit het bestek valt op te maken dat de ruimten van (ton)gewelven zijn voorzien, hetgeen standaard werd toegepast. Ook zijn er kelders; doorgaans dienden deze onder meer als waterreservoir; gezien de aanwezigheid van druipkokers zal dat ook hier het geval zijn geweest.

Waardering

Het BOMVRIJ WACHTHUIS is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is aangelegd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op:

- a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw),
- b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw)

Het onderdeel is een voorbeeld van een bomvrij wachthuis uit 1848, verbouwd, gemoderniseerd en vergroot in 1879-1880.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is een voorbeeld van een bomvrij wachthuis behorend tot de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze ook elders zijn gebouwd met toepassing van dezelfde of vergelijkbare bouwmaterialen, indeling en detaillering. Hierbij wordt opgemerkt dat er hier sprake van de verbouwing uit 1879-1880 van een ouder, door een natte gracht omringd wachthuis uit 1848.

* Het onderdeel is redelijk gaaf bewaard omdat het in zijn hoedanigheid uit 1880 is overgeleverd, maar het verkeert in een slechte bouwkundige staat vanwege de ecologische bestemming.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie